

אמר רבי יוחנן: **השוחט בהמה בלילה בפנים** העזרה והעלה אותה בחוץ, חייב משום העלאת חוץ אפילו לרבי יהודה הסובר שהנשחט בלילה אם עלה ירד. וחידוש בזה רבי יוחנן, שאף על פי שאין חייבין על העלאת חוץ אלא כשהעלה דבר שהוא ראוי להתקבל בפנים או לכל הפחות שהוא ראוי לענין זה שאם עלה לא ירד, ואילו הנשחט בלילה לדעת רבי יהודה אם עלה ירד, מכל מקום חייב עליו משום העלאת חוץ.

והטעם, כי מסתבר שלא תהא זו פחותה א-9 משוחט בחוץ ומעלה בחוץ שחייב על שחיתתה ועל העלאתה אף על פי שאין היא ראויה לעלות בפנים שהרי נשחטה בחוץ [והיינו, שיש לחלק בין מקום שהוכשר להעלאה בפנים ונפסל, שבזה אין חייב על העלאתו בחוץ, לבין מקום שמעולם לא הוכשר להעלאה בפנים שבזה חייב, והוא הדין לנשחט בלילה שמאחר ומעולם לא הוכשר להעלאה בפנים, חייב על העלאתו בחוץ].

מתיב רב חייא בר אבין על דברי רבי יוחנן: שנינו במשנה, **השוחט עוף קדשים בפנים ומעלה אותו אחרי כן בחוץ פטור** על העלאתו משום שהעלה דבר שאין מתקבל בפנים שהרי אין מקריבין עוף שחוט אלא מלוק בלבד. אבל אם שחט את העוף בחוץ ומעלה אותו בחוץ חייב בין על שחיתתו משום שריכתה תורה לחייב את כל הנשחט בחוץ, ובין על העלאתו משום שריכתה תורה לחייב על העלאת כל הנשחטים כשם שחייב על שחיתתם.

ואף הפסול מחמת מחשבת חוץ למקומו דינו שאם עלה לא ירד, הואיל ואיתקש לחוץ לזמנו, ויש לנו ללמוד דין זה מזה.

וכן זה שנפסל מחמת שקבלו פסולין לעבודה או זרקו את דמו, דינו שאם עלה לא ירד הוא רק בהנך פסולי דחזו לעבודת ציבור שאלו הפסולים שקיבלו או זרקו את הדם, ראויים לעבודה בקרבן ציבור הבא בפסול זה, וכגון קרבן הבא בטומאת צבור, והטעם בזה כפי שנאמר לעיל לענין פסול "טמא".

ומקשינן: וכי דנין דבר שהוא שלא בהכשרו כגון האימורים שנפסלו משום לינה או יוצא, לדון בהם דין זה שאם עלו לא ירדו מדבר שהוא בהכשרו ולא נפסל כלל מחמת לינה ויוצא, שהרי האימורים שיצאו בכמה או אימורי שלמים שלנו לא נפסלו כלל, ומה שאין כן אימורים שיצאו מהמקדש או אימורי עולה ושאר זבחים שלנו פסולים הם! ?

ומתצינן: תנא אדרשת "זאת תורת העולה" שבה ריבה את דין כל העולים שאם עלו לא ירדו, פמייך ליה לדבריו ללמוד דין זה. וכל הלימודים האמורים כאן אינם אלא סברות לחלק בין אלו הפסולים שדינם שלא ירדו לבין אותם פסולים שהתמעטו מדין זה [בתיבות "זאת" "היא" העולה] שבהם הדין שאם עלו ירדו. והיינו שמאחר ומצינו מעלה מסוימת בפסולים אלו שיש להם הכשר במקום אחר, לכן מסתבר לנו לרבות אותם לענין דין זה שאם עלו לא ירדו.

אלו ממה שהם כשרים בכמה, והיינו משום ששם באנו להכשיר אף את הדם, ולא ניתן ללמוד

ולדברי רבי יוחנן, אמאי פטור על העלאת עוף ששחטו בפנים **נימא לא תהא** העלאה זו פחותה משוחט ומעלה בחוץ?! שהרי אף העוף הנשחט בפנים לא הוכשר מעולם להעלאת פנים כיון שלא נמלק!

אומרת הגמרא, אכן, **תיובתא** היא על רבי יוחנן.

איבעית אימא: אפשר ליישב את דברי רבי יוחנן, שחיטת העוף בפנים גרועה היא, שאין זו נחשבת "שחיטה" אלא מיקטל קטליה לפי שלא שייכת שחיטת עוף בפנים כלל לא

זאת מבמה שבה הוא כשר לגמרי.

אמר רב זירא: אף אנן נמי תנינא כן במשנתנו, ואלו שאם עלו לא ירדו וכו',

זאת מבמה שבה הוא כשר לגמרי.

כן שחיטת עוף בפנים שיש חסרון בעצם השחיטה, וכתב בפנים מאירות, שהוקשה לתוס' על פירוש רש"י שפירש ששחיטת לילה היא בחולין, ומה בכך הרי מכל מקום בפנים לא מצינו שחיטה בחולין כלל? ומשום כך פירשו שבעוף לא מצינו שחיטת פנים כלל [והיינו שהחסרון הוא בעצם השחיטה], ומה שאין כן לענין שחיטת לילה שלכל הפחות מצינו שחיטה בפנים בקדשים ביום [ובהכרח פסולה מחמת דבר אחר הוא].

1. כן פירש רש"י, ומבואר בקרן אורה לעיל [סט א] שהיינו משום שלא מצינו דין שחיטת עוף בפנים כלל. ובמנחת אברהם ביאר בזה עוד, והוכיח שהכשר שחיטה לא נאמר בשחיטת עוף בפנים כלל, וכן הוא לשון התוספתא [חולין פרק ראשון]: "מליקת עוף בחוץ פסולה, ושחיטה כשרה, נמצאת אומר מקום כשר בשחיטה פסול במליקה, מקום כשר במליקה פסול בשחיטה". והיינו שאף המקום הוא הלכה בהכשר העוף שלא הוכשר בשחיטה בפנים.

3. בדין זה של עולא כתב רש"י במעילה [ז: ד"ה האמר עולא]: "דכיון וכו' כי הדר זוריק הדם לאחר העלאת אימורין היא זריקה ולא ירדו". ולכאורה משמע בדבריו שדינו של עולא הוא רק באופן שלבסוף זרק את הדם, וכן הוא לשון הכסף משנה [פסולי המוקדשין ג יב]. והיינו לדעת רבי יהודה הסובר שבנשפך הדם אם עלו ירדו, אבל לרבי שמעון שחולק ומכשיר בזה, פשוט לכאורה שהוא הדין אם לא נזרק הדם לבסוף.

ובמה שחלוקה שחיטת פנים בעוף משחיטת לילה, ביאר טהרת הקדש, מה ששחיטת לילה פסולה אין זה חסרון בשחיטה שנאמר משום כך שהיא כמו הריגה, אלא שהתורה פסלה קרבן שחוט שעבר עליו שעה מן הלילה, או ששחיטה זו אינה חשובה לקדש את הדם, ככל שחיטות קדשים.

אולם בזבח תודה תמה על דבריו וכתב, אם כן מה החידוש בדברי עולא, הרי מאחר והכשרו של הקרבן הנו לאחר זריקה, ואז הוא קרבן כשר

2. כן פירש רש"י. ובשיטה מקובצת גרס בדברי התוס' לפרש, שבשחיטת לילה אין פסול בעצם השחיטה אלא פסולה מחמת דבר אחר, שהרי ראויה בהמה זו להישחט מחר, ומה שאין

ומקשיגן: הרי פסח דקדשים קלים הוא ואף הוא נשנה בברייתא בין אלו שאם עלו לא ירדו, שהרי נאמר בברייתא, הפסח והחטאת ששחטם שלא לשמן אם עלו לא ירדו [וסברה הגמרא שהוא נכלל אף לענין יתר הפסולים שמנתה הברייתא בתחילה] ואם כן מבואר שאף אימורי קדשים קלים שעלו כשנשפך הדם לא ירדו!?

ומתרצינן: תרנמא בשלא לשמן, לא שנתה הברייתא את דין הפסח שעלה לא ירד, אלא בפסח שנפסל מחמת ששחטו שלא לשמו, ולא באופן שנשפך דמו, כי מאחר והוא קדשים קלים דינו בזה שאם עלה, ירד.

ומביאה הגמרא ראייה נוספת לדינו של עולא,

שנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים, (4) ומעתה ומה התם כשנשפך הדם דאם בא לזרוק את הדם לאחר שהעלה את האימורים אין לו דם לזרוק אף על פי כן אמרת שאם עלו לא ירדו, הכא כשהעלה את האימורים קודם הזריקה דאם בא לזרוק את הדם זורק שהרי הדם קיים לא כל שכן שלא ירדו.

דוחה הגמרא: תרנמא ותפרש את המשנה אקדשי קדשים שקדושת הגוף [להקרבתם] קיימת עליהם עוד קודם זריקה, ומשום כך אם עלו לא ירדו, אבל לעולם אימורי קדשים קלים שלא נתקדשו בקדושת הגוף [לענין הקרבתם] אלא לאחר זריקת הדם, אם עלו, ירדו. (5)

רבי הודה כן הוא. ובטעם הדבר כתבו התוס', שאין זה דומה לנשפך הדם כיון שיש כאן זריקת דם. וחקר בזה מנחת אברהם אם כוונתם היא שאמנם סובר רבי יהודה שלדין אם עלו לא ירדו, צריך שתהיה זריקת דם, ורק שבמקום שיש דם העומד לזריקה די בזה לכך שאם עלו לא ירדו, או שדעת רבי יהודה היא שכל שאין דם הרי הוא פסול בקרבן ובפסול זה סובר הוא שאם עלו ירדו, ולכן, במקום שיש דם אף לרבי יהודה אם עלו לא ירדו.

ובאמת, לשון השיטה מקובצת בטעמו של רבי יהודה לגבי העלאה קודם זריקה שלא ירד הוא: "דעד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא בנשפך דמה, אבל היכא דיש בידו לזרוק לא".

5. כתב בכתבי הגרי"ז, לכאורה החילוק בזה הוא שבקדשי קדשים אין הזריקה מוסיפה עליהם קדושה אלא רק מתירה את האימורים להקטרה, וכיון שהם בקדושתם אף קודם זריקה ראויים הם להקטרה, ומה שאין כן קדשים קלים שכל זמן שלא זרק את הדם חסרה בהם קדושת הקטרה,

לגמרי, מה איכפת לנו שהעלה האימורים קודם לכן?! ועוד, שמלשונו של רבי זירא בהמשך הגמרא משמע שכיון שאם בא לזרוק זורק, הרי שאף אם לא זרק לא ירדו. ולכן היה נראה לומר שאפילו אם לאחר העלאת האימורים נשפך הדם, מכל מקום כיון שבעת שהעלן היה הדם קיים ויכול לזרוק על גבי המזבח, משום כך קלט המזבח את האימורים ושוב לא ירדו, ואפילו רבי יהודה הסובר שאם העלם בעת שלא היה דם ירדו, מודה הוא באופן זה.

וכן העלה באחיעזר [כו ב] שעיקר טעמו של עולא הוא בזה שבעת העלאת האימורים יש דם לזריקה, ומשום כך נעשו האמורים לחמו של מזבח.

4. בתוס' לעיל [פג ב] מבואר, שדינו של עולא הנו אף לדעת רבי יהודה הסובר שבנשפך הדם אם עלו ירדו, ומה שהביאה הגמרא ראייה מדברי רבי שמעון היינו משום שבדבריו מוכח כן. וכן מבואר בשיטה מקובצת כאן, וכתב, שמדברי רבי שמעון ביקשה הגמרא לשמוע שאף לדעת

אלא כך יש לך לדייק הא שחוטין שעלו – מהן ירדו דהיינו קדשים קלים מהן לא ירדו דהיינו קדשי קדשים.

ומקשינן: והא "כולן" קתני במשנה והאם לא נאמר זה אף לענין הדיוק שדייקנו "הא שחוטין לא ירדו" להורות שכולן בכלל דין זה?

ומתריצין: מה שנאמר במשנה "כולם" היינו אחיין בלבד שכל החיים שעלו ירדו, ורק לענין זה כללה המשנה את כולם, אבל דין השחוטים אותו דייקת אינו אמור בכלום אלא בקדשי קדשים בלבד.

ומקשינן: הרי דין החיים שעלו ירדו פשיטא הוא שמאחר וחוזרים ועולים לאחר שחיטה וכשרים הם יש להם לירד, ולא היה לה למשנה להשמיע כלל דין זה, (6) ובהכרח עיקר החידוש כאן הוא לענין מה שדייקנו

תנן במשנתנו: וכולן הכשרים שעלו כשהם חיינ לגבי מזבח, ירדו. ומשמע בזה, דווקא אם עלו חיים. הא אם עלו כשהם שחוטין, לא ירדו.

מאי לאו, עוסקת המשנה בכל הקדשים, לא שנא קדשי קדשים לא שנא קדשים קלים, שהרי "וכולן" נאמר. ואין לפרש דהיינו כל הפסולים שהוזכרו לעיל, שהרי פסולים אלו לא יתכנו להיות אלא לאחר שחיטה ולא מחיים, ומעתה, מה חידשה לנו המשנה בזה שאם שחוטים הם לא ירדו? הרי פשוט הוא שקרבן כשר שנזרק דמו ועלה על המזבח לא ירד. אלא בהכרח, עוסקת המשנה באופן שעלו אלו הכשרים קודם זריקת דמם, והיינו כדברי עולא, שאף על פי שלא נזרק דמם, אם עלו לא ירדו!

דוחה הגמרא: לא תדייק מכאן שבשחוטים לא ירדו כולם ואף הקדשים קלים בכלל זה,

קדשו בכלי?!

ולכך ביאר, שאמנם אף המקשה לא סבר שצריך שתחול על האימורים קדושת קדשי קדשים בכדי להקטירם, אלא החילוק הוא, שבקדשי קדשים אין הזריקה מתירה אלא את האימורים, ומה שאין כן בקדשים קלים שמלבד מה שמתירה היא את הבשר הרי היא מבררת את חלקו של גבוה וכל שלא הוברר חל זה סבר המקשה שאם עלו ירדו. ואמנם אמת הוא שאף קדושת קדשי קדשים חלה ע"י הזריקה, אבל מכל מקום לענין קיום דין הקטרה אין צריך לזה ואף זריקה פסולה שאינה קובעת קדושה זו מכל מקום מבררת היא את חלקו של גבוה ובוה ראויים האימורים להקטרה.

6. הקשה המצפה איתן, שמא חידוש המשנה הוא בזה, שמדרבנן אסור לשחוט בראש המזבח,

ולדין הקטרה צריך שתחול בהם קדושת קדשי קדשים. ואילו עולא שלא חילק בזה סובר, שאף אם לא נעשו קדשי קדשים ניתן להקטירם ע"י מה שנעשו לחמו של מזבח.

אולם הקשה מדברי הגמרא בסמוך שמבואר שאף לדעת המקשה, חלוק קדשים קלים שלא נזרק דמם מקדשים קלים הפסולים מחמת שלא לשמה שאף על פי שבהעדר זריקת הדם ירדו, מכל מקום אלו הפסולים מחמת שלא לשמה לא ירדו. ומעתה, מאחר וזריקת הדם של הפסולים מחמת שלא לשמה אינה נותנת קדושת קדשי קדשים באימורים [וכפי המבואר בדברי הרמב"ם שכלל את זריקת פיגול עם קרבן שיצא דמו לענין זה שאין הזבח בא לידי מעילה], אם כן במה שונים אלו ממקום שלא נזרק הדם כלל? ועוד, אף קדשי קדשים, מאחר ועדיין חסרה להם קדושה בגופם לענין הקטרה הרי הם כמו שלא

ומתרצינן: **סיפא** זו **אתאן** לעולה כשרה וכך אמרה המשנה: וכן עולה חיה כשרה שעלתה לראש המזבח, תרד וכו'. **ומאי קא משמע לן** בזה הרי מאחר והיא כשרה פשוט הוא שתתד שהרי חוזרת ועולה לאחר שחיטה?! אלא החידוש בזה הוא **דיש הפשט ונתוח** **בראש המזבח** אף בעולה כשרה, וכששחטה שם אין צריך להורידה ולהפשיטה למטה [אף על פי שמחזירה אח"כ], אלא מפשיטה בראש המזבח.

ומקשינן: **ולמאן דאמר אין הפשט ונתוח בראש המזבח** [בעולה כשרה], שסובר כי מאחר ויכול להחזירה לראש המזבח לאחר שיפשיטה למטה, אין לו להפשיטה למעלה שאין זו דרך ארץ לעשות כן, ⁽⁸⁾ **מאי איכא למימר?** וכיצד נעמיד את דברי המשנה, שהרי לדבריו אין להעמיד המשנה לא בעולה כשרה שדין הפשטתה למטה, ולא בפסולה שאינה צריכה הפשט כלל!?

ומתרצינן: **הכא במאי עסקינן, כגון שהיתה לו לקרבן זה שעת הכושר להפשט שעלתה חיה לראש המזבח כשהיא כשרה, ונפסלה לאחר ששחטה שם וזרק דמה, ואף על פי שעולה פסולה אינה בת הפשט ונתוח, מכל מקום באופן זה שנפסלה לאחר זריקה יפשיטה, שמשנתנו כדברי רבי אלעזר ברבי**

בדין השחוטים, ואם כן אף הדגשת "וכולן" לענין זה אמורה!?

ומתרצינן: **לעולם** מה שנקטה המשנה "וכולן" היינו אחיין ומדובר כאן בקדשים שעלה בהם מום בדוקין **שבעין**, ונקטה המשנה דין זה שאם עלו ירדו **אליבא דרבי עקיבא דאמר בעלי מומים אם עלו לא ירדו** והיינו במום זה שהוא בדוקין **שבעין**, לחדש שפסולים הם מחיים ואם עלו ירדו, ואף על פי שהדין בכל הפסולים הוא שכשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו, מכל מקום אם עלו מחיים ירדו, כי אין המזבח מקדש פסולים. ⁽⁷⁾

ומקשינן: **במאי אוקימתא** לדברי המשנה אלו **בפסולין** שעלו מחיים, **אימא סיפא: וכן עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד, אבל אם שחטה כבר בראש המזבח יפשיט וינתח** אותה **במקומה, ואי מדובר בעולה פסולה, וכי בת הפשט וניתוח היא?** הרי "ונתח אותה" [ויקרא א] **אמר רחמנא** ולמדנו בזה, **אותה — כשרה ולא אותה פסולה!** שאם נפסלה קודם שהפשיטה שורפה בעזרה, ואם כן אף זו שעלתה כבר על המזבח, אמנם קידשה מזבח ודינה שלא תרד, אבל מכל מקום אינה צריכה הפשט וניתוח!?

וכיצד היה מקום לומר שלא ירדו, הרי מאחר והם בעלי מום אין לשוחטם כלל, ואמנם לענין הקטרה יש לומר שאין איסור הקטרת בעל מום בזה כי מאחר ועלו לא ירדו ונעשו לחמו של מזבח, אבל מכל מקום דין לחמו של מזבח וודאי לא יתיר את השחיטה בבעל מום!?

8. כך ביאר רש"י. השיטה מקובצת גרס כאן:

מחמת החשש שמא תרביץ גללים, וכפי המבואר בתוס' [נח א ד"ה קדשי קדשים] ותיירץ, שדבר זה כבר השמיע המשנה בתחילת פרק קדשי קדשים, במה שנקטה לגבי שחיטה בראש המזבח לשון דיעבד "קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח".

7. הקשה בכתבי הגר"ז, עדיין מה חידוש בזה,

וינתח במקומה, כיצד הוא עושה, מוריד את הקרבים למטה ומדיחן כדי שיהיו נקטרים כשהם נקיים, ואם עוסקת הברייא בעולה פסולה [למה לי כל זאת] הרי מאחר ומורידה שוב אינו מעלה אותה! ?

ומתרצינן: היכי נעביד? נקריבנהו בפרתייהו עם הפרש שלהן? הרי כבר אמר הפסוק על קרבן מאוס [מלאכי א] "הקריבנהו נא לפחתך"? לשר ולשולט עליך. כלומר הקרב נא אליו את אותה מנחה מאוסה. "הירצך או הישא פניך"? בנתנית מנחה זו. ואם כן, פשוט שאין להקטירם ללא הדחה, כי

שמעון היא, הסובר שבאופן זה אף עולה פסולה בת הפשט וניתוח היא, דאמר: כיון שנזרק הדם והורצה בשר שעה אחת יפשיטנה ועורה ניתן לכהנים ואינו נשרף עמה, וכיון שאף אם היתה למטה הרי היא בת הפשט ונתוח הוא הדין כששחטה בראש המזבח ונזרק דמה ונפסלה, דין עורה להפשט ואינו נשרף עמה⁽⁹⁾ [בזה מודים כולם שהפשט עולה פסולה נעשה בראש המזבח ולא למטה].

ומקשינן: ואלא מה דקתני בברייתא לגבי עולה שעלתה חיה למזבח ושחטה יפשיט

אשר נתחדש שהבשר נקטר בלא העור אף על פי שדין כל המחוברים לבשר להיות נקטרים עמו. ומעתה, מאחר ולמדנו כאן שעולה פסולה נתמעטה מדין הפשט, הרי שאם רק יהיה בה דין הקטרה חזר דינו של העור להיות נקטר עם הבשר כדין הקטרת מחוברים, ואם כן, כאשר חל על בשר זה דין הקטרה של אם עלה לא ירד, אף העור בכלל דין הקטרה זו שאינה צריכה הפשט ונתוח, וכיון שכן, אף אם היתה לה שעת הכושר מכל מקום עתה שחל בה דין הקטרה פסולה יש להקטירה עם העור כדין הקטרת פסולים, ומה זה נוגע לדברי רבי אלעזר העוסק בעולה פסולה שלא עלתה לראש המזבח ואין בה דין הקטרה כלל! ?

וכתב לייסד, שכללו של העור להיות נגרר אחרי הבשר וכאשר נאמר דין הפשט העור בעולה היינו שההפשט מנתקו להעור מהבשר ונותן לו דין בפני עצמו. ובזה נחלקו רבי ורבי אלעזר, דעת רבי שההפשט עצמו הוא המנתק את העור מהבשר, ואילו רבי אלעזר סובר, שחלות הדין הפשט היא המנתקתו מן הבשר אף אם עדיין לא הפשיטו. ומעתה נראה לומר, כי המיעוט מדין הפשט הנאמר בעולה פסולה, אינו

דאיתמר רב פפא רב שימא בר אשי, חד אמר יש הפשט ונתוח בראש המזבח, וחד אמר אין הפשט ונתוח בראש המזבח, במאי קא מיפלגי? מר סבר לשלחן דמי, ומר סבר לבית המטבחים דמי". ובכתבי הגרי"ז ביאר מחלוקתם ע"פ דברי הגר"ח [לגבי לינה בראש המזבח], השיטה הסוברת לדמות לשלחן היינו שכשם שלאחר הסידור על השלחן אין פסול לינה, הוא הדין לאחר העלאה על המזבח כבר נחשב שיש כאן תחילת הקטרה, ולכן לא שייך הפשט שדינו להיות קודם תחילת הקטרה, והשיטה הסוברת לדמות לבית המטבחים היינו שעדיין ניתן לעשות הפשט גם לאחר שהעלה לראש המזבח, כיון שעדיין לא החלה ההקטרה, והרי הוא כנמצא בבית המטבחים.

9. הקשה בחדושי רבי אריה לייב [סימן כט], הנה, לקמן [קג ב] מבוארת דעת רבי אלעזר ברבי שמעון שהתיר העור לכהנים נעשה ע"י זריקה בלבד, ואף אם עדיין לא הופשט העור נותר הוא ע"י הזריקה, ודעת רבי שם שאין העור נותר לכהנים אלא לאחר הפשט וזריקה. והנה, מצוות הפשט ונתוח בעולה הנה דין בהקטרה,